

Alþingi
Erindi nr. P 140/1044
komudagur 15.2.2012



Reykjavík, 14. febrúar 2012

Alþingi
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á lögum um kjararáð og lögum um Stjórnarráð Íslands (þingskjal 441 – 365. mál).

Bankasýslu ríkisins hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um kjararáð og lögum um Stjórnarráð Íslands, og óskar eftir að koma á framfæri eftirfarandi sjónarmiðum. Skv. 1. gr. laga nr. 88/2009 um Bankasýslu ríkisins „fer [stofnunin] með eignarhluti ríkisins í fjármálafyrirtækjum, í samræmi við lög, góða stjórnarsýslu- og viðskiptahætti og eigendastefnu ríkisins á hverjum tíma,“ þ.m.t. 81,3% eignarhlut í Landsbankanum hf., 13,0% eignarhlut í Arion banka hf. og 5,0% eignarhlut í Íslandsbanka hf., ásamt stofnfjárhlutum í eftirfarandi sparisjóðum: 90,9% stofnfjárhlut í Sparisjóði Bolungarvíkur, 49,5% stofnfjárhlut í Sparisjóði Norðfjarðar, 90,0% stofnfjárhlut í Sparisjóði Svarfdæla, 55,7% stofnfjárhlut í Sparisjóði Vestmannaeyja og 75,9% stofnfjárhlut í Sparisjóði Þórshafnar.

Bankasýsla ríkisins styður breytingar frumvarpsins á lögum nr. 47/2006 um kjararáð. Stofnunin telur nauðsynlegt að kjararáði verði heimilt að víkja frá þeim viðmiðum að föst laun fyrir dagvinnu, annarra en forseta Íslands, verði ekki hærri en laun forsætisráðherra.

Bankasýsla ríkisins telur að einnig eigi að breyta 2. mgr. 1. gr. laga um kjararáð, en skv. henni skal „[k]jararáð..ákveða laun og starfskjör framkvæmdastjóra hlutafélaga og annars konar félaga, einkaréttareðlis, sem eru að meiri hluta í eigu ríkisins,“ þannig að stjórnir þessara hlutafélaga ráði kjörum framkvæmdastjóra. Telur Bankasýsla ríkisins að kjör framkvæmdastjóra Landsbankans hf. eigi að vera ráðin af stjórn bankans, en ekki kjararáði, og er rökstuðningur stofnunarinnar í neðangreindum sex liðum.

Í fyrsta lagi, er Landsbankinn hf. í raun eina fyrirtækið undir kjararáði, sem er einkaréttareðlis. Önnur fyrirtæki, sem eru í meiri hluta eigu ríkisins, (a) inna af hendi opinbera þjónustu í þágu almannahagsmuna, (b) starfa í skjóli einkaleyfa, (c) eru að fullu í eigu ríkisins, hvort sem þau eru (i) opinber hlutafélög eða (ii) almenn hlutafélög, (d) njóta ábyrgðar á skuldbindingum sínum eða niðurgreiðslna á þjónustu sinni af hálfu ríkisins, eða (e) hafa aðra opinbera aðila, sem meðeigendur. Verður einnig að líta til sjónarmiða minnihlutaeigenda hlutafélaga í eigu ríkisins, en verði eignarhlutirnir seldir á almennum markaði mun það verða krafa nýrra fjárfesta að stjórnir þessara hlutafélaga ráði kjörum framkvæmdastjóra, en ekki kjararáð, enda er kveðið á um í 79. gr (a) í lögum nr. 2/1995 um hlutafélög að „[f]élagsstjórn.. [skuli] samþykkja starfskjarastefnu..varðandi laun og aðrar greiðslur til forstjóra og annarra æðstu stjórnenda.“ Við skráningu hlutabréfa slíkra félaga á markað, eða annars konar sölu eignarhluta, gæti ríkið fengið lægra endursöluverð fáið ekki breytingar á þessu ákvæði.

Í öðru lagi, er Landsbankinn hf. eina fjármálafyrirtækið að meiri hluta í eigu íslenska ríkisins með forstjóra, sem fellur undir kjararáð. Bankasýsla ríkisins fer einnig með meiri hluta stofnfjár í fjórum sparisjóðum, sem ekki falla undir kjararáð.

Í þriðja lagi, er Landsbankinn hf. eina fjármálafyrirtækið, sem starfar á frjálsum markaði, sem fellur undir kjararáð með þessum hætti. Þegar Landsbankinn hf. var felldur undir ákvarðarnir kjararáðs með lögum nr. 87/2009, var bankinn og helstu samkeppnisaðilar hans, Nýi Kaupþing banki hf. (nú Arion banki hf.) og Íslandsbanki hf., allir að fullu í eigu ríkisins, og bankarnir þrír því eðlilega settir undir ráðið. Að dómi Bankasýslu ríkisins hafa slík samkeppnissjónarmið verið áður í hávegum höfð í íslenskum lögum. Skv. 12. gr. laga nr. 86/1985 um viðskiptabanka var bankaráðum falið að „ákveð[a] laun og önnur ráðningarkjör bankastjóra,“ en við setningu laganna voru þrír „ríkisviðskiptabankar,“ Landsbanki Íslands, Útvegsbanki Íslands og Búnaðarbanki Íslands, og fjórir „hlutafélagabankar,“ lðnaðarbanki Íslands h/f, Verslunarbanks Íslands h/f, Samvinnubanki Íslands h/f og Alþýðubankinn h.f. Þrátt fyrir að hver ríkisviðskiptabanki hefði á þeim tíma að skipa þremur bankastjórum (og ríkisbankastjórnir því níu alls), taldi löggjafinn ekki rétt að setja kjör þeirra undir kjaradóm.

Í fjórða lagi, eru starfsmenn Landsbankans hf. ekki opinberir starfsmenn, eins og starfsmenn margra fyrirtækja, sem falla undir kjararáð. Kjör starfsfólks bankans ráðast að stórum hluta af samningum við Samtök starfsmanna fjármálafyrirtækja (SSF), áður Sambandi íslenskra bankamanna (SÍB). Starfsfólk Landsbankans hf. greiðir heldur ekki iðgjöld í Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR). Gæti því orðið mikið ósamræmi í kjörum innan bankans, ef kjör þorra starfsfólks réðust af samningsbundnum markaðskjörum, eins og kjör starfsmanna samkeppnisaðila, en kjör forstjóra ákvörðuðust af kjararáði.

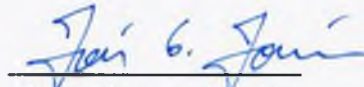
Í fimmta lagi, geta dagvinnulaun framkvæmdastjóra fjármálafyrirtækja eins og Landsbankans hf. verið einungis hluti af launakjörum. Skv. 57. gr (a) laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 er fjármálafyrirtæki heimilt að veita kauprétt eða kaupaugagreiðslur í samræmi við reglur, sem Fjármálaeftirlitið (FME) setur, að teknu tilliti til heildarafkomu fjármálafyrirtækis yfir lengri tíma, undirliggjandi áhættu og fjármagnskostnaðar. Ákvæði um kaupaugakerfi var sett í lög um fjármálafyrirtæki með lögum nr. 75/2010, og í reglur FME nr. 700/2011, en skv. 6. gr. reglnanna um jafnvægi á milli fastra launa og kaupauga, getur greiðsla til einstaks starfsmanns, þ.m.t. forstjóra, numið allt að fjórðungi grunnlauna. Þess ákvæði 6. gr. reglna FME gera kjararáði ómögulegt að „gæta innbyrðis samræmis í starfskjörum þeim sem það ákveður,“ sbr. 1. mgr. 8. gr. laga um kjararáð, en lagafrumvarp, sem hér er fjallað um, nær ekki til þessarar mgr. Að auki, þar sem 6. gr. reglna FME segir að „[á]vallt [skuli] fresta greiðslu hluta af kaupauga, a.m.k. 40% af honum, um að lágmarki þrjú ár,“ gæti kjararáð þurft að ráðast í afturvirkar breytingar á launum hjá Landsbankanum hf., sem svo enn aftur gerði ráðinu erfiðara að gæta innbyrðis samræmis, sem það á að gera skv. lögum.

Í sjötta lagi, eru þær óvenjulegu ytri aðstæður, sem réðu setningu laga nr. 87/2009, ekki lengur við lýði. Einnig hafa síðar verið sett önnur lög af Alþingi og aðrar ákvarðanir teknar af framkvæmdavaldinu, er tryggja þá almannahagsmuni, sem löggjafinn hafði í huga við setningu laganna, þ.e. takmörkun á greiðslum til framkvæmdastjóra fjármálafyrirtækja í kjölfar bankahrunsins. Falla þar undir ofangreindar reglur FME nr. 700/2011 og eigendastefna ríkisins vegna fjármálafyrirtækja, sem fjármálaráðuneytið birti 1. september, 2009, og vitnað er til í áðurnefndri 1. gr. laga nr. 88/2009 um Bankasýslu ríkisins. Í eigendastefnu ríkisins, IV. kafla um kröfur og viðmið í rekstri fjármálastofnana, undir liðnum „launakjör,“ segir að „[o]pinber fjármálafyrirtæki skulu tileinka sér hófsemi þegar kemur að launakjörum. Með þessu er átt við að laun stjórnenda eigi að standast samanburð á þeim sviðum sem viðkomandi fyrirtæki starfa á, en séu ekki leiðandi.“ Vill Bankasýsla

ríkisins einnig áréttu, að heppilegast væri að halda aðskildum eftirlitshlutverki ríkisins, sem lög um fjármálafyrirtæki og lög um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi nr. 87/1998 fjalla um, og eigendahlutverki þess, sem lög um Bankasýslu ríkisins fjalla um, en hætta er á, að ofangreind ákvæði laga um kjararáð blandi saman þessum ólíkum hlutverkum ríkisins.

Að ofangreindu er ljóst, að Bankasýsla ríkisins telur að best væri að bankaráð Landsbankans hf. réði starfskjörum hjá bankanum, en ekki kjararáð. Er forstjóri stofnunarinnar tilbúinn að mæta á fund efnahags- og viðskiptanefndar til svara spurningum varðandi þessa umsögn.

Virðingarfyllst,


Jón G. Jónsson, forstjóri